

**VIIPURIN SUOMALAISEN
KIRJALLISUUSSEURAN
toimitteita**

3

Helsinki 1978

ISBN 951-95402-0-2 (koko teos)
ISBN 951-95402-3-7 (osa 3)

Helsingin Paino Oy

Asumalähiömme Loikkanen Viipurissa ¹⁾

Jos meille Loikkasessa joku olisi puhunut asumalähiöstä, olisimme varmaan olleet täysin ymmällä tai ehkä ajatelleet, että asianomainen oli nähnyt tuollaisen sanahirviön Ollin pakinassa Mustapartaisen miehen vanavedessä ja tahtoi sillä nyt keikaroida. Mutta jos puhuja olisi sanonut, että tätä omaa kyläämmehän sillä tarkoitetaan, olisi asia valjennut. Asumalähiö on viime vuosikymmenien aikana käyttöön tullut sosiologien ja kaupunkisuunnittelijoiden käsite, joka Loikkaseen yhdistettynä saa meidät ajattelemaan, min-käläinen tuo kotikylämme oikein oli asukkaittensa tyyssijana ja heidän erilaisten elinehtojensa tyydyttäjänä nykyajan näkökulmasta katsottuna.

Meille Loikkanen oli jokapäiväisessä puheessa ja ajatuksissammekin vain *kylä*. Tämä käsite vie meidät idylliseen maalaisympäristöön keskelle niittyjä ja peltoja ja lähelle metsää, ja se on perintöä ajalta, jolloin valtaosa Suomen kansasta sai elantonsa maataloudesta. Virallisen kielenkäytön mukaan Loikkanen oli kuitenkin runsaan viimeisen vuosikymmenensä ajan Karjalan *kaupunginosa*, osa Viipurin kaupunkia toisin sanoen. Ja niiden vanhempiemme aikana, jotka olivat Loikkasen ensimmäisiä asukkaita, kylämme oli *esikaupunki*, jonka hartaana toiveena ja haluna oli kaupunginosaksi pääseminen. Voimme sanoa, että *kaupungistuminen* oli eräs ja ilmeisesti tärkein niistä yleisistä kehitysvirtauksista, jotka ikäänkuin pohjavireenä vaikuttivat loikkaselaisten elämään monella eri alalla.

KAUPUNGISTUMISEN ERI MUOTOJA

Kaupunkeja on eri aikoina syntynyt tai tietoisesti muodostettu monestakin eri syystä. Antiikin Kreikassa kaupungit, joihin kuului tiheästi asutun keskustan lisäksi jonkin verran myös ympäröivää maaseutua, olivat itsenäisiä kaupunkivaltioita, joiden hallintomalleista ja valtiofilosofiasta on lähtöisin myöhemmän ajan valtiollinen ja yhteiskunnallinen ajattelu. Roomalaiset muodostivat valtakuntansa tällaisten kaupunkivaltioiden liitosta. Myöhemmin ristiretkien aikana kaupunkeja syntyi linnojen, kirkkojen ja luostarien suojaan, liikenteen solmukohtiin, markkinapaikoille ja satamiin. Tällaisen suojatun alueen asukkaat, burgenses eli porvarit, pyrkivät riippumattomuuteen lääninherroista ja muodostivat selvästi maaseudusta eroavan etuoikeutetun alueen, jonka asukkailla usein oli yksinoikeus kaupan ja käsityön harjoittamiseen. Suomessakin oli uuden ajan alussa vain kolme kaupunkia, joilla oli oikeus käydä ulkomaankauppaa, nimittäin Turku, Viipuri ja Helsinki. Pienemmät kaupungit saivat harjoittaa kauppaa kotimaassa, esim. ostaa maaseudun tuotteita ja myydä ne tapulikaupunkeihin, siis juuri noihin, joilla oli lupa käydä kauppaa ulkomaiden kanssa. Maaseudulla oli kaupankäynti kokonaan kielletty.

1 Esitelmä Loikkaselaiset ry:n 20-vuotisjuhlissa Karjalatalossa 5.6.1976

Yksityisomistus oli tietysti loukkaamaton ja jokainen kaupunkilainen hoiti ja kartutti omaisuuttaan niinkuin itselleen parhaaksi näki. Yhteisiä menojaan varten kaupungit verottivat jäseniään ja hoitivat näin mm. oikeus- ja järjestystoimen alueellaan. Kaupunki oli varsin suljettu yhteisö, jolla oli omat intressinsä ja joka paljolti muistutti liikeyritystä. Mikään ihanneyhdyskunta kaupunki ei kuitenkaan ollut: hygieniasta ei nykyajan mittapuun mukaan voinut puhuakaan, kulkutaudit ja tulipalot tekivät tavan takaa tuhojaan, kuolleisuus oli ainakin eurooppalaisissa kaupungeissa 1700-luvulla jatkuvasti suurempi kuin syntyvyys, ja nämä kaupungit olisivatkin kokonaan näivettyneet, jollei niihin olisi tullut jatkuvasti uutta asujaimistoa maaseudulta.

Tilanne muuttui kokonaan teollistumisen myötä viime vuosisadan loppupuoliskolla ja elinkeinovapauden tullessa voimaan. Paikallaan pysynyt maatalousvältäinen yhteiskunta alkoi aluksi vähitellen, mutta sitten yhä kiihtyvämmin teollistua ja maaseudun tilaton väestö liikkua kohti teollisuuden ja sen liepeillä syntyneiden palveluelinkeinojen luomia työpaikkoja. Kaupungit tarjosivat ihmisille entistä paremmat ansiot ja kaupunkielämä koettiin muutenkin mielekkäämmäksi kuin entiset maaseudun yksinkertaiset olot, koska kaupunki monine erilaisine mahdollisuuksineen antoi tilaisuuden itse kullekin kehittää itseään omien mieltymystensä mukaan. Kaupungistuminen oli merkinä elintason noususta, yhä paranevasta asumistasosta ja se oli todellista "edistystä" entiseen verrattuna monen mielestä.

Vaikka koko edellä mainittuna kehitysaikana on ollut kirjailijoita ja poliitikkoja (esim. Jean-Jacques Rousseau, Leo Tolstoi, Santeri Alkio), jotka varoittivat kaupungistumisen vaaroista ja kehottivat ihmisiä yksinkertaiseen, luonnonläheiseen elintapaan, on vasta muutaman viime vuosikymmenen aikana ryhdytty vakavasti pohtimaan, onko suurkaupunkielämä sittenkään ihmiselle paras mahdollinen. Liikennevaikeudet, melu, ilman ja veden saastuminen, yhä kasvava väkivalta sekä ihmisten vieraantuneisuus ja henkinen tyhjiys ovat länsimaisten suurkaupunkien ongelmia nykyisin, kuten kaikki tiedämme. Tästä syystä ainakin USA:ssa varakkaat pyrkivät jo pois suurkaupungeista ja asettuvat asumaan pienempiin asutuskeskuksiin. On olemassa vaara, että suurkaupungit jäävät ennenpitkää köyhien slummi-alueeksi.

Vielä suurempi vaara uhannee kehitysmaita, sillä niissä on kaupungistuminen saavuttanut jo pelottavat mittasuhteet. Siellä kansa pakenee maaseudun toivottomuutta ja nälkää suurkaupunkien liepeille todetakseen vain, ettei työpaikkoja löydy kuin ani harvoille ja että entinen nälkä ja kurjuus jatkuu monimiljoonaisessa ihmissumppussa. Parhaillaan Kanadassa kokoontuvan YK:n asuinyhdyskuntakonferenssin yhteydessä on esitetty, että kaupunkiympäristössä asuvien ihmisten luku kohoaa nykyisestä 1,3 miljardista 3,2 miljardiin vuoteen 2000 mennessä ja että tällä välillä tulisi rakentaa vähintään miljardi asuntoyksikköä. Tässä on todella ongelmaa viisaiden ja valtaa pitävien ratkaistavaksi!

VIIPURIN ESIKAUPUNKIKYSYMYS

Ostaessaan Papulan tilan pakkohuutokaupassa Viipurin kaupungille vuonna 1868 kaupungin hallintomiehet pitivät silmällä lähinnä sitä, että tilasta saataisiin hyvä laidunmaa kaupungin karjalle. Tässä ilmeni siis vielä entiseen aikaan liittyvä käsitys kaupungista omavaraisuuteen pyrkivänä liikeyrityksenä. Näin tilaa lienee käytettykin, koska sen asukasluku oli perin vähäinen ja jopa aleni vuosisadan vaihteeseen tultaessa samaan aikaan, kun muuane kaupungin ympäristöön syntyi tiheä esikaupunkiasutus.

Kaupungin alue oli tuolloin hyvin ahdas. Sen rajana oli etelässä meri, lännessä Saunalahti, pohjoisessa Suomenvesi ja Papulanlahti ja idässä Patterinmäki. Kaupungin pinta-ala oli vain 4,3 km². Vertailun vuoksi todettakoon, että 1972 alussa pienin kaupunkimme pinta-alaltaan oli Kauniainen, johon kuului 5,8 km² eli runsas neljännes enemmän maata kuin vuosisadan vaihteen Viipurin ja että kaupunkiemme pinta-alojen keskiarvo oli noin 145 km². Asukkaita Viipurin kaupungissa oli noin 30 000, eikä väkiluku sanottavasti kasvanut.

Mutta maalaiskunnan väki kasvoi sitäkin riuksemmin. Huippu saavutettiin vuonna 1906, jolloin kuntaan muutti peräti 4600 henkeä eli määrä, joka tunnetun viipurilaissyntyisen hallintolakimiehen Eino *Östermanin* mukaan — häneltä olen lainannut muitakin tietoja tähän esitykseen — vastaa suunnilleen Espoon asukasluvun nykyistä vuotuista lisäystä. Ja tätä lukua pidetään Helsingin ympäristökuntien osalta luonnottoman suurena ja katsotaan siitä aiheutuvan kunnallishallinnolle kohtuuttomia vaikeuksia! Voimme vain arvata, mitä vaikeuksia tällaisesta väkiluvun lisäyksestä oli Viipurin maalaiskunnalle, jonka hallinto oli lähes täydellisesti luottamusmiesten käsissä ja jolla ei edes ollut päätoimista kunnankirjuria.

Suurimmillaan maalaiskunnan väkiluku oli vuonna 1918. Kunnassa oli silloin asukkaita 47 600 eli yli 50 % enemmän kuin kaupungissa. Tuohon aikaan ei ollut olemassa säännöksiä maalaiskuntien alueiden kaavoittamisesta tai rakentamisesta maalaiskunnissa. Näin muodostui varsinkin itäisiin esikaupunkeihin suunnittelematta rakennettuja hökkelilyliä, joissa kukaan ei huolehtinut liikenneväylistä, joissa rakennukset olivat heikosti perustettuja, vailla kaikkia mukavuuksia, ilman vesijohtoja ja viemäreitä, osaksi suorastaan ihmisasunnoiksi ala-arvoisia Otto-I. *Meurmanin* sanojen mukaan. Mutta tällaiset asunnot riittivät ihmisille, jotka eivät olleet tottuneet kaupungin mukavuuksiin entisilläkään asuinseuduillaan, vaan joilla pääasia oli työnteko henkensä pitimiksi.

LOIKKASEN PERUSTAMINEN

Tällaiset olivat siis olot, kun vuonna 1898 Viipurin kaupungin rahatoimikamari antoi kaupungininsinööri Lindroosin tehtäväksi selvittää, olisiko Papulan tai Loikkasen tilan maalla sopivaa aluetta, joka voitaisiin varata vuokrattaviksi asuntotonteiksi ruumiillista työtä tekeville ja muille vähävaraisille, koska tällaisten tonttien kysyntä oli tullut yhä vilkkaammaksi ja kaupungilla toisaalta ei ollut varattuna aluetta tällaista tarkoitusta varten.

Lindroosin tekemän asemakaavapiirroksen mukaan voitiin Loikkasen

alueella muodostaa noin 300 alaltaan 500—600 m²:n suuruista tonttia siten, että jokaiseen kortteliin tuli kahdeksan tonttia. Katujen leveydeksi suunniteltiin 12 m. Alueen keskellä oleva alava paikka jätettiin rakentamatta ja varattiin puistoalueeksi. Kaava oli selkeä ja puhdaspiirteinen ja tuli siis heti ensimmäisellä yrittämällä siihen muotoon, jossa se toteutettiin. Vaikka tontit olivat savipohjaista pelto- ja niittyä, ne olivat Lindroosin mukaan täysin tyydyttäviä rakennustontteja ja ne sijaitsivat alavimmillakin paikoilla korkeammalla kuin esim. Pantsarlahden tontit. Paikka oli ojituksen avulla helppo kuivattaa. Etuna oli sekin, että siellä oli saatavissa vettä kolmesta lähteestä. Ainoa haittapuoli rahatoimikamarin mielestä tässä suunnitelmassa oli se, että alue oli kaukana kaupungin keskustasta ja että se sijaitsi lähellä lahtea, josta usein nousi usvaa. Nämä haitat katsottiin kuitenkin vähäisiksi siihen nähden, että useat työpaikat olivat Papulan kaupunginosassa ja rautatien seudulla, josta matka Loikkaseen oli joka tapauksessa lyhyempi kuin Kolikkoinmäen taustaan tai Sorvaliin, jossa työväestö enimmäkseen asui.

Kaupunki laati myös asukkaita varten vuokrasopimuskaavan, joka sääтели tehokkaasti alueen rakentamista ja viihtyvyyttä. Rakennusten piti olla yhdensuuntaisia tonttirajojen kanssa ja sijaita vähintään 3 m rajalinjoista ja 3 m:n päässä toisista rakennuksista. Niin pian kuin rakennus oli tullut valmiiksi, piti tontinvuokraajan istuttaa lehtipuita rajalinjoille naapuritontteja vastaan. Tontteja ei saanut pitää tavaroiden, lannan, jätteiden tai rikkaruohojen säilytyspaikkana. Asuinrakennukset tuli yleensä sijoittaa katua vastaan tai avonaista paikkaa vastaan, ulkokuoneet ehdottomasti tontin sisäisivuile. Tallin, navetan, sikalan ja muiden vastaavanlaisten rakennusten tuli olla ilmavia ja valoisia sekä siten sijoitettuja ja perustettuja, ettei löyhkä niistä levinnyt asuntoihin, elintarvikkeiden säilytys- tai valmistuspaikkoihin, kaduille ja avoimille paikoille. Erittäin tarkkoja ja huolellisesti harkittuja määräyksiä annettiin myös tulisijoista ja savupiipuista. Mitään nykyajan mukaista tyyppipiirustusmenettelyä ei otettu käyttöön, mutta ennen rakentamisen alkamista piti rakennussuunnitelmat alistaa rahatoimikamarin hyväksyttäväksi. Tiedossani ei ole, miten tarkasti viimeksi mainitulla pykälällä todella ohjattiin rakentamista, mutta mahdollisuus siihen joka tapauksessa oli.

Edellä olevasta huomataan, että kaupunki oli todella pätevästi ja avarakatseisesti suunnitellut uuden esikaupunkinsa, voisi miltei sanoa täysin nykyaikaisella tavalla. Kun en ole alan tuntija eikä ollut mahdollisuutta ryhtyä asiaa tätä varten selvittämään, en osaa sanoa, kuinka ainutlaatuinen tämä ”tapaus Loikkanen” oli, mutta siinähan olisi jollekin nuoremmalle selvittämistä. Joka tapauksessa kylämme oli tuon ajan ”puutarhakaupunki” ja sen asemakaava ja sen tonttien vuokrausehdot tarjosivat lähtökohdan ihmisarvoiseen asumiseen.

LIITTÄMINEN KAUPUNKIIN

Ainutlaatuinen oli joka tapauksessa Loikkasen asema siinä voimainmitelössä ja kaupankäynnissä, jota toisaalta kaupungin ja maalaiskunnan, toi-

saalta näiden ja valtion välillä käytiin kahden vuosikymmenen ajan esikaupunkien liittämistä kaupunkiin. Kaupungin tarkoituksena tämä oli ollut jo aluetta kaavoitettaessa ja siitä oli annettu lupauksia tonttien vuokraajille. Loikkaselaiset itse tekivät ensimmäisen liittämistä koskevan anomuksen kaupunginvaltuustolle syyskuussa 1902. Saanen esittää tämän historiallisen kirjelmän sanasta sanaan:

Herroille Viipurin kaupungin valtuusmiehille Viipurissa

Sitten kuin Viipurin kaupunki omistamallaan niin kutsutulla Loikkasen tilalla Papulassa vuotena 1899 järjesti vuokratontteja asuinrakennuksia varten. Joka järjestetty alue viimeisinä vuosina Viipurin kaupungissa vallinneen kireän asuntopulan tähden on tullut huomattavaksi rakennus alueeksi, sillä jo kahtena ensimmäisenä vuotena on noussut noin viisikymmentä pienempää ja suurempaa asuinrakennusta. Joissa asuu lähemmäksi 100 perhekuntaa, joista Viipurin maalaiskunta ensi vuoden kunnallisverotuksessa tulee nauttimaan ainakin 1500 mrkk tulot. Ja koska olemme kuulleet, että paljon uusia vuokrasopimuksia on tehty kaupungin rahatoimikamarissa, vastaisia rakennus yrityksiä varten. Jotka seikat osoittavat, että mainittu alue jo likemmässä tulevaisuudessa asukasluvussaan tulee vetämään vertoja muille esikaupunki osastoille Viipurin ympäristöllä. Rohkenemme sentähden me allekirjoittaneet kylän kokouksen valtuuttamina Herroilta kaupungin valtuusmiehiltä anoa seuraavaa:

1:ksi. Että Herrat kaupunginvaltuusmiehet heti ryhtyisivät toimenpiteisiin, että mainittu rakennusalue mitä pikimmin tulisi liitetyksi kaupunkialueeseen. Sekä jos mainittu toimenpide tulisi tarvitsemaan pitemmän aikaa, että sitä ennen Herrat kaupungin valtuusmiehet anoisivat Keisarillisen Suomen Senaatin suostumusta mainitun alueen kunnallisessa ja hallinnollisessa suhteessa kaupunkiin liittämässä. Koska niin on sanottu, mainittu alue kuuluu Viipurin kaupungin omaksi johon on syntynyt melkoinen kaupunki osasto, jonka yleiset rakennukset, järjestys ja kaikenpuoleinen kuntoon pano on tullut ja tulee vastaisuudessakin rasittamaan Viipurin kaupunkia. Josta ilman sitä Viipurin kaupunki ei nauti muita tuloja kuin minkä maan vuokra sille tuottaa.

2:ksi. Anomme sitä että Herrat kaupungin valtuusmiehet huomioon ottaisivat meidän 3:nessa pykälässä mainitun kohdan katujen kuntoon panosta. Koska liike hevois kuin jalkamiesten on kerrassaan vaikeaa sen lisäksi jos tulipalon vaara uhkaksi olisi kiireessä kulku sitäkin vaikeampaa.

3:ksi. Lausumme kylän asukasten ilmaiseman toivomuksen, että kaupunki ensi tilassa rakennuttaisi esikaupunkiin kansakoulun, jossa saisi opetusta Suomen sekä Ruotsin kielellä, koska kaupunki osassa löytyy nykyään noin 38 kouluikäistä lasta siihen luettuna nekin joilla äidinkielenä on ruotsinkieli.

Ylläolevain anomusten perusteeksi pyydämme liittää tämän anomuksen mukaan pöytäkirjan kyläkunnan kokouksen päätöksestä

Viipuri Karjalan Esikaupungissa Syyskuun 4 p:nä 1902

L. Pulkkinen

Juho Reijonen

Asemat tässä kiistassa olivat sellaiset, että kaupunki olisi alusta alkaen ollut valmis ottamaan Loikkasen yhteyteensä, mutta ei ainakaan aluksi muita alueita. Maalaiskunta taas ei tahtonut luopua Loikkasesta, vaan vaati kaikkien esikaupunkien liittämistä kaupunkiin. Maalaiskunnan kannalta kysymys oli lähinnä periaatteellinen: se piti luonnottomana tilannetta, että maalaiskunnan piti hoitaa alueita, joilla asuvien ihmisten työpanoksesta kantoi hyödyn pääasiallisesti kaupunki. Kaupunki taas katseli asiaa käytännölliseltä ja liikemiesmäiseltä kannalta. Se katsoi, ettei kaupungin talous millään kestäisi esikaupunkiolojen kuntoonpanosta koituvaa räsitystä, vaan että varakas ja yritteliäs väki verorasituksen nousua peläten

pakenisi pois kaupungista ja Viipurin kehitys kokonaan pysähtyisi. Sen jälkeen kun lukemattomia neuvotteluja oli käyty sekä pidetty suuria ja pieniä kokouksia, laadittu kilokaupalla anomuksia, selvityksiä ja pöytäkirjoja ja käytetty monenlaisia asiantuntijoita ja komiteoita apuna, Loikkanen vihdoinkin 1. päivästä tammikuuta 1924 liitettiin Viipurin suuren alueliitoksen ensimmäisessä vaiheessa kaupunkiin.

ASUMINEN JA VIIHTYMINEN LOIKKASESSA

Vaikka ulkonaiset puitteet suotuisan asuinympäristön luomiseksi Loikkaseen olivatkin jo alusta alkaen olemassa, olivat monet yksityiskohdat vielä kauan puutteelliset. Niinpä kulkeminen alueelle ja sen sisälläkin oli alussa hankalaa. Ainoa tie tuli Heinjoen maantien kautta, ja sittenkin kun tie rautatien vartta pitkin ja lahden rantaa seuraten rakennettiin, se oli huonokuntoinen ja peittyi usein tulvien aikana veden alle. Kadut olivat kuraisia ja vetisenä aikana monin paikoin käyttökeltottomia. Omatoimisesti esikaupungin väki rakensi puusillan lahden yli Rosuvoin suuntaan ja korjasi tätä

Loikkasen puusillan kautta päästiin Papulanlahden liejuisen pohjukan yli Maaskolan ratapihalle ja Pyöräsuon kaupunginosaan. Kuvailaina Sirkka Lahdelta.

siltaa vähän väliä. Vähän ennen Loikkasen jättämistä paikalle saatiin jo tienpenger, olipa vireillä jo sillankin rakentaminen siitä edelleen ratapihan yli. Myös kadut saatiin 1930 luvulla hyvään kuntoon, samoin vesijohdot ja viemärit. Alkuaikoina viemäreinäkin oli ollut vain pari kaupungin kaivattamaa avo-ojaa.

Alkujaan Loikkaseen pääsi vain kävellen ja hevosella, mutta isvossikkamaksut olivat kalliita. Alkuaikoina liikennöi myös höyryvene Papulan lah-

della. Ensimmäinen linja-auto tuli kylän liikennettä välittämään 1923, Väinö Tuomelan ”rättikupee”, kuten sitä nimitettiin. Sitten oli välillä oma auto-osuuskunta, joka kuitenkin teki konkurssin; sen jälkeen Salorannan Vilskan ja Teivosen Jussin yksityiset linjurit ja vihdoin 1930-luvulla tuli kuvaan Torkkelin Liikenne Oy, jolloin markan maksusta pääsi huristamaan autolla jo Loikkasesta Käremäelle saakka.

Kauppapalvelutkin kehittyivät vähitellen. Ensin oli Lauri Pulkkinen kauppa Naukkarisen talossa, 1902 perustettiin Karjalan Työväen osuuskauppa ja vähitellen oli eri alan liikkeitä jo niin paljon, että apteekki ja kenkäkauppa taisivat olla ainoat, mitkä puuttuivat. Siinä oli sitten mukana myös kioskit, maitotingit Perojoelta ja Kuloska kaloineen.

Aluksi Loikkaselaiset kuuluivat Kelkkalan kansakoulupiiriin, mutta 1906 alkoi Elsa Vartiainen opetuksensa omassa koulupiirissä Loikkasessa ja oma 3-luokkainen koulurakennuskin saatiin 1908. Täydellistä kansakoulua kyläämme ei tullut koskaan, sillä, kuten kaikki muistamme, kaksi ylintä luokkaa piti käydä Papulan koulussa.

Se tosiasia, että Loikkanen oli eräänlainen väliinputoaja, kun se sijaitsi kaupungin omistamalla maalla, mutta hallinnollisesti maalaiskunnassa, aiheutti monenlaisia vaikeuksia. Kumpikin osapuoli sysäsi mielellään vastuun toisen harteille ja kyläläisten piti jokseenkin kaikissa asioissa neuvotella molempien osapuolten kanssa. Tästä koitui tavallaan etuakin: loikkalaisista tuli omatoimista ja eteenpäin pyrkivää väkeä. Kyläkunnan kokouksissa pohdittiin tärkeitä yhteisiä asioita sekä perustettiin monen alan yhdistyksiä ja seuroja.

Kyläkunnan kokousten perinnettä jatkoi talonomistajien yhdistys. Muista yhdistyksistä on ensimmäisenä 1902 perustettu Karjalan V.P.K., jonka toimintaan tulentorjunnan ohella nivoutui monenlaista muutakin tehtävää. Työväenyhdistys perustettiin marraskuun suurlakon aikoina 1905, samana vuonna tietävästi myös Nuorisoseura. Hengellisen elämän puolella toimivat 1908 perustettu Sisälähetysyhdistys ja 1918 perustettu Nuorten kristillinen yhdistys.

Omia urheiluseuroja oli useita: Palokunnan yhteyteen 1905 perustettu Karjalan Riento, painiseura Karjalan Tarmo 1906 sekä sen perinnettä työväenyhdistyksen toimesta jatkamaan perustettu Pyrintö. Lähemmäksi nyky-aikaa siirryttäessä tuli mukaan Sumpia, Mahorkkaa ja muuta vastaavaa sekä sitten toiminnan sulauttaminen paikkakunnan yleisseuroihin, ennen muita Susiin ja yleisurheilun puolella Viipurin Urheilijoihin.

Omatoimisesti kyläämme saatiin kolme yhteiseen käyttöön tarkoitettua rakennustakin: palokunnantalo, työväentalo ja rukoushuone. Ainoa julkishallinnon rakentama rakennus oli kansakoulu. Kyläläisten yhteistoiminta näyttää olleen erityisen vilkasta juuri esikaupungin aikana. Kaupunginosaksi tulon jälkeen tapahtui harrastuksissa erikoistumista ehkä enemmän kuin ennen, mutta tuntuu siltä, kuin toiminnan laajuus ja vilkkaus ei enää ollut entistä tasoa.

Asumisympäristönä Loikkanen oli terveellinen, luonnonläheinen ja ihmisystävällinen, niin että jokainen saattoi siellä ainakin tietystä määrin toteut-

taa harrastustansa ja kykyjensä mukaisia pyrkimyksiään. Yleisesti ottaen loikkaslaiset olivat ahkeraa, tunnollista ja säästäväistä väkeä: hoidettiin kotieläimiä ja puutarhoja, kerättiin risuja ja käpyjä metsästä polttopuiksi ja marjoja suuhun pantavaksi tai myytäväksikin, kalasteltiin Aallopilla ja vähän kauempanakin, soudettiin "saareen" sunnuntaisin, urheiltiin ja leikittiin mitä moninaisemmalla tavalla.

Jokaisella Loikkasessa asuneella on kylästäme omat muistikuvansa, jotka tietysti poikkeavat jonkin verran toisistaan. Mutta luulen, että me kaikki voimme kiteyttää muistikuvamme Loikkasesta hartaan ja uskollisen, jo joukostamme poistuneen Elias Anttilan sanoihin, kun hän kirjoitti Oso Kajanmaan toimittamaan Loikkasen kirjaan: "Kuinka kaunis se olikaan silloin, kun kukkivat omenapuut". — Huomaamme, että onnenamme on ollut asua lähes ihanteellisessa kaupunkilaistuvassa yhdyskunnassa!

Mutta omenapuut kukkivat vielä nytkin — onneksi — ja sattumalta juuri tällä hetkellä. Me saamme nyt monet asiat valmiimpina ja täydellisempinä kuin ennen, mutta kuten alussa mainitsemani YK:n asuinyhdyskuntakonferenssin viittauksesta käy ilmi, meillä on uusia ja vakaviakin ongelmia. Ihmisille ja loikkaslaishengessä tapahtuvalle yhteistyölle on vielä toiminta-kohteita ja suoranaisia haasteita, jotta omenapuut kukkisivat muuallakin kuin meillä ja myös meillä tästä eteenkinpäin.